

HỘI ÁI-HỮU BIÊN-HOÀ

Website: <https://www.bienhoatx.com>

Email liên lạc: datlam1951@yahoo.com

Hội Ái-Hữu Biên-Hoà hân hạnh giới thiệu đến quý vị bài: **Trường Mỹ Nghệ Biên-Hoà** được đồng hương **Huỳnh H. Hiền** sưu tầm gửi về đóng góp trên diễn đàn Hội. Hội chân thành cảm tạ quý vị tác giả. Kính mời. **Trân trọng.**

TRƯỜNG MỸ NGHỆ BIÊN-HOÀ-1931

Các trường mỹ thuật, nằm ở phía Đông Nam-Kỳ, ở thủ đô ba tỉnh Gia-Định (ngay cửa ngõ Sài-Gòn), Biên-Hoà (30 cây số hướng Tây-Bắc Sài-Gòn) và Thủ-Dầu-Một (30 cây số hướng Bắc Sài-Gòn).

Trường Gia-Định theo một cách nào đó là công ty mẹ của hai các trường khác là Biên-Hòa và Thủ-Dầu-Một. Trường Gia-Định chào đón tất cả những người trẻ tuổi được chọn cho các trường nghệ thuật. Trong năm đầu tiên, những người trẻ tuổi này có điểm chung là được giáo dục bổ sung và bắt đầu học chuyên nghiệp (về công nghệ, bài tập thủ công). Vào cuối năm, dựa theo năng khiếu bộc lộ, được ơn gọi, các sinh viên sau đó ghi danh học nghề chuyên môn theo sở thích và năng khiếu của họ: một số ở lại Gia-Định, một số khác đến Biên-Hòa và Thủ-Dầu-Một.

Trong ba trường, thời gian học thông thường là sáu năm. Sau đó, hầu hết các sinh viên dành thêm ba năm nữa tập sự trong các ngành nghề gắn liền với mỗi trường. Trong ba năm cuối cùng này, họ được xem như đã hoàn thành khóa đào tạo kỹ thuật của mình. Sau thời gian thực tập tại xưởng, các sinh viên sẽ được tốt nghiệp. Họ sẽ giới thiệu tác phẩm của mình qua hội đồng giám khảo chấm điểm ra trường xứng đáng với bằng tốt nghiệp. Rồi ghé nhà trường, các sinh viên làm việc tại các gia đình địa phương hoặc tự lập.

Ba trường được đặt dưới sự kiểm soát nghệ thuật của một thanh tra, người duy trì giữa họ sự thống nhất về quan điểm và cộng đồng học thuyết. Do đó, các trường liên lạc thường xuyên với nhau. Họ thường xuyên làm việc cùng nhau. Gia-Định cung cấp các kế hoạch tổng thể, trong đó Biên-Hòa và Thủ-Dầu-Một sau đó chia sẻ việc thực hiện; Biên-Hòa sản xuất các phụ tùng cho đồ gỗ Thủ-Dầu-Một, giá đỡ Thủ-Dầu-Một cho các lọ hoa của Biên-Hòa v.v...

Các trường mỹ thuật không tìm cách cấy ghép vào Đông-Dương những công thức nghệ thuật vinh hoa ở đô thị. Ngược lại, lý tưởng

của họ là làm sống lại những truyền thống địa phương bị gián đoạn. Hồi sinh hoặc tạo ra một nghệ thuật sống, một nghệ thuật vay mượn các công cụ và một số quy trình kỹ thuật của nó từ phương Tây, nhưng lại có nguồn gốc từ chính đất nước này, lấy cảm hứng, chủ đề, hình thức từ các tác phẩm của các bậc thầy Trung-Quốc xưa và trong việc dùng nguyên liệu của đất, đó là mục tiêu mà ba trường phái Nam- Kỳ có trong tâm trí. Hành động của họ đã khiến bản thân nó cảm thấy rất may mắn; các trường Gia-Định, Biên-Hòa, Thủ-Dầu-Một đã đem lại một cuộc đổi mới cho nền mỹ thuật công nghiệp địa phương, sự hoang tàn và sa sút mà gần đây ai cũng nhận thấy.

Trường Biên-Hòa có thể khẳng định một truyền thống lâu đời trong đó về đồ gốm, trong tỉnh rất được ưu ái, và cả về nghề đúc mỹ nghệ, vốn trước đây có nhiều thợ thủ công ở Nam-Kỳ (chế tạo công và chuông). Tuy nhiên, các quy trình thô sơ và sản xuất chỉ hướng đến việc bán hàng hiện tại, chỉ mang lại những sản phẩm không có giá trị nghệ thuật cách đây vài năm. Trường Biên-Hòa lội ngược dòng; nó đã thổi sức sống mới vào nghệ thuật địa phương.

Được đặt dưới sự hướng dẫn của hai chuyên gia người Pháp, một người được đào tạo tại nhà máy Sèvres, Pháp quốc, và được một số giám đốc và giáo viên địa phương giúp đỡ, 1 trường có 74 học sinh được chia thành hai khu: khu đồ đồng (39 học sinh), khu gốm sứ (35 học sinh).

Học sinh hầu hết đều là thanh niên nông dân rất khéo léo qua những ngón tay, họ bắt đầu bằng cách tái tạo những con vật nhỏ bằng đất sét, sau đó, khi hoàn thành chương trình giáo dục phổ thông, họ học vẽ, làm mẫu, sáng tác các họa tiết trang trí; cuối

cùng họ bắt tay vào việc tái tạo các tác phẩm cổ điển phức tạp và tinh tế nhất.

Phần gốm sử dụng đất được lấy trong vùng và được làm sạch, rửa và định lượng tại xưởng của 1 trường. Men và thuốc nhuộm có nguồn gốc từ Trung Quốc. Trường có hai lò để đung, nấu. Nơi đây, trường sản xuất tất cả các loại bình hoa, đồ đá nung, khắc và nứt, tráng men. Họ sao chép các tác phẩm từ Viên Bảo Tàng và các bộ sưu tập tư nhân của Sài-Gòn; họ còn sử dụng các tài liệu được xuất bản trong các bộ sưu tập vĩ đại dành cho nghệ thuật Trung-Quốc. Qua những mẫu trưng bày tại các cuộc triển lãm địa phương cũng như quốc tế, có thể nhận thấy đồ gốm Biên-Hoà đẹp cả đường nét lẫn chất liệu.

Phần mỹ thuật đồng hồ hầu như chỉ sử dụng quy trình đúc sáp. Với các mẫu mã đa dạng và thường xuyên được đổi mới, các đồ vật bằng đồng được làm tại trường (tượng các vị thần Viễn-Đông, nước hoa đốt, động vật tự nhiên và huyền thoại, tem, chặn giấy, đèn treo tường, v.v.) cũng không có gì đáng khích lệ. Trường không sản xuất đủ để đáp ứng một nhóm khách ngày càng mở rộng. Ngoài một số tác phẩm đồ đồng trang trí, trường Mỹ Nghệ Biên-Hoà đã gửi đến cuộc Triển Lãm một bức tượng lớn bằng đồng, một tác phẩm hoành tráng có chất lượng rất tốt.

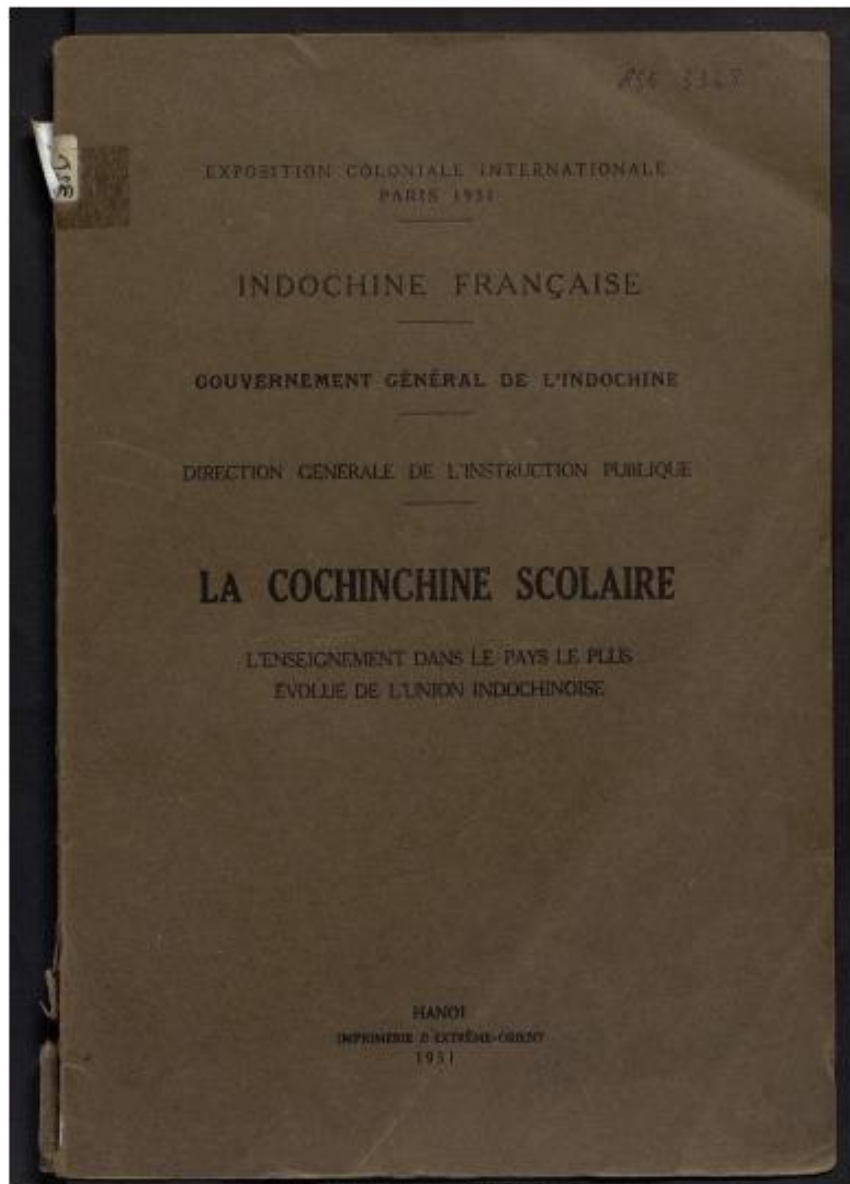
Nguồn: La Cochinchine scolaire - 1931 xuất bản tại Paris, Pháp.

Tài liệu gốc:

Les écoles d'art appliqué

Les écoles d'art sont situées dans l'est de la Cochinchine, au chef-lieu des trois provinces de Gia-Dinh (aux portes mêmes de

Saigon), de Biênhoa (30 kilomètres au N. E. de Saigon) et de Thu-Dau-Mot (30 kilomètres au N. de Saigon).

L'Ecole de Gia-Dinh est en quelque sorte la maison-mère des deux autres écoles. Elle accueille tous les jeunes gens qui se destinent aux écoles d'art. Pendant une première année ces jeunes

gens reçoivent en commun un complément d'instruction et une initiation professionnelle (dessin, technologie, exercices manuels). A l'expiration de cette année de préparation générale, les aptitudes se manifestent, les vocations apparaissent. Les élèves se spécialisent alors suivant leur goût et leurs dons : les uns restent à GiaDinh, les autres se rendent à Biên-Hoa et à Thu-Dau-Mot pour apprendre la technique complète de l'art pour lequel ils ont opté.

Dans les trois écoles la durée normale des études est de six ans. L'apprentissage proprement dit dure trois ans. Après quoi la plupart des élèves font encore trois ans dans les ateliers de perfectionnement annexés à chacune des écoles. Au cours de ces trois dernières années, durant lesquelles ils perçoivent un salaire, ils parachèvent leur formation technique. Le stage à l'atelier de perfectionnement est couronné par la production d'un chef-d'œuvre valant un diplôme de maître-ouvrier. Sortis de l'Ecole, les élèves s'embauchent dans les maisons de la place ou s'installent à leur compte.

Les trois écoles sont placées sous le contrôle artistique d'un inspecteur des écoles d'art appliqué qui maintient entre elles l'unité de vues et la communauté de doctrines. Les écoles sont ainsi en liaison constante les unes avec les autres. Elles travaillent fréquemment en collaboration. GiaDinh fournit les plans d'ensemble dont Biên-Hoa et Thu-Dau-Mot se partagent ensuite l'exécution; Biên-Hoa fabrique les ferrures des meubles de Thu-Dau-Mot, Thu-Dau-Mot des supports pour les vases de Biên-Hoa etc...

Les écoles d'art ne cherchent pas à transplanter en Indochine les formules d'art en honneur dans la métropole. Leur idéal est, au contraire, de renouer les traditions locales interrompues. Ressusciter ou susciter un art vivant, un art qui emprunte à l'Occident son outillage et certains de ses procédés techniques mais qui plonge ses racines dans le pays même, qui puise ses inspirations, ses thèmes, ses formes dans les oeuvres des vieux maîtres chinois et dans les œuvres du terroir, tel est le but que se proposent les trois écoles de Cochinchine. Leur action s'est déjà fait très heureusement sentir; les écoles de Gia-Dinh, de Biên-Hoa et de Thu-Dau-Mot ont amené une rénovation des arts industriels locaux dont tout le monde avait pu remarquer ces derniers temps l'abâtardissement et le dépérissement.

Ecole de Biên-Hoa.

L'école de Biên-Hoa peut se réclamer d'une ancienne tradition en ce qui concerne la céramique, en grande faveur dans la province, et même en ce qui concerne la fonderie d'art, qui comptait autrefois de nombreux artisans en Cochinchine (fabrication de gongs et de cloches). Des procédés grossiers et une fabrication intensive, uniquement orientée vers la vente courante, ne donnaient plus toutefois, il y a quelques années, que des produits sans valeur artistique. L'école de Biên-Hoa a remonté le courant; elle a insufflé aux arts locaux une vigueur nouvelle.

Placée sous la direction de deux spécialistes français dont un a été formé à la manufacture de Sèvres et qu'assistent plusieurs contremaîtres et moniteurs indigènes, l'école compte 74 élèves répartis en deux sections: une section du bronze (39 élèves), une section de la céramique (35 élèves).

Les élèves sont presque tous de jeunes paysans. Très adroits de leurs doigts, ils commencent par reproduire dans la glaise de petits animaux puis, tout en complétant leur instruction générale, ils apprennent à dessiner, à modeler, à composer des motifs décoratifs ; ils se lancent enfin dans la reproduction des œuvres classiques les plus compliquées et les plus délicates.

La section de poterie utilise des terres recueillies dans la région et qui sont nettoyées, lavées et dosées dans les ateliers de l'école. Les émaux et les colorants sont de provenance chinoise. L'école possède deux fours pour la cuisson. Elle fabrique toutes sortes de vases, des grès flammés, gravés et craquelés, des revêtements émaillés ; elle copie les pièces du Musée et des collections particulières de Saïgon ; elle utilise les documents publiés dans les grands recueils consacrés à l'art chinois. On peut se rendre compte d'après les échantillons figurant à l'Exposition que les vases de Biên-Hoa sont aussi beaux de lignes que de matière.

La section du bronze emploie à peu près exclusivement le procédé de la fonte à cire perdue. De modèles variés et souvent renouvelés, les objets en bronze fabriqués à l'école (statuettes de divinités extrême-orientales, brûleparfums, animaux naturels et légendaires, cachets, presse-papier, appliques etc) ne laissent rien à désirer, eux non plus, pour le style et l'exécution.

L'école ne produit pas assez pour satisfaire une clientèle toujours plus étendue. Outre une quantité d'ouvrages ornant les pavillons de la Cochinchine et de l'Instruction publique, l'école de Biên-Hoa a envoyé à l'Exposition une grande fontaine en bronze, pièce monumentale d'une très belle venue.

ÉCOLE D'ART DE BIEN-HOA. — L'ATELIER DE DÉCORATION DES VASES.

ÉCOLE D'ART DE BIEN-HOA. — PEINTURE D'UN GRAND VASE DE STYLE CHINOIS CLASSIQUE.